LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ MOKESČIŲ INSPEKCIJĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS

2016-06-08 Nr. 4D-2016/1-368
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2016-03-07 gavo X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundą dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau vadinama – ir VMI) pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant su Pareiškėjos mokestinėmis prievolėmis (skola valstybei) susijusius klausimus.

2. Pareiškėja skunde nurodo:

2.1. „2016-01-25 d. nuvykusi į VMI deklaruoti pajamų, pamačiau portale pranešimą apie nesumokėtus mokesčius [...]. Pabandžiusi išsiaiškinti, už ką skola, 2016-02-08 d. vakarą per tą patį VMI portalą dariau pavedimą - nepavyko, apmokėjau 2016-02-09 d. Tą pačią dieną grįžusi po darbo radau antstolės raštą [...]. (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2016-02-10 paskambinau antstolei Daivai Kelmelienei, pranešdama, jog prievolę esu įvykdžiusi. Gavusi atsakymą, kad antstolį privalo informuoti VMI, bendruoju telefonu kreipiausi 1882. Operatorius nukreipė pas VMI specialistą Antaną Gabalį. [...] gavau pažadą - viską sutvarkyti.“

2.3. „2016-02-18 d. netikėtai mano darbovietę pasiekė antstolės raštas [...], nustebino, kad duotas terminas reaguoti pirmajame rašte buvo nepasibaigęs. Vėl kreipiausi į Antaną Gabalį su priekaištu, jog nevykdė pažado. Buvo atsakyta - pažadai žodžiu nieko nereiškia. Liepė pačiai raštu informuoti antstolį. Parsisiunčiau iš VMI portalo įmanomus dokumentus [...] ir kartu su prašymu nusiunčiau antstolei. Paskambinusi, išgirdau, jog mano raštai niekiniai, antstolio veiksmų neįtakos.“

2.4. „2016-02-23 VMI portale parašiau oficialų prašymą VMI viršininkui [...], iki šiol atsakymo nėra. 2016-02-24 vėl kreipiausi į p. Antaną Gabalį, pranešdama antstolės atsakymą, gavau nurodymą laiškus iš VMI svetainės, siųstus antstolei, persiųsti į p. A. Gabalio elektroninį paštą. Tyla. Skambinu vos ne kasdien ponui Gabaliui, niekas nekelia ragelio.“

2.5. „Nuo vasario 29 d. iki kovo 5 d. kasdien iš naujo registruoju savo klausimą bendruoju 1882 telefonu. Gaunu nukreipimą pas VMI specialistę Rimą Bačiulienę [...]. Ši nukreipia į Alytaus VMI [...] pas Antaną Modestą. Galop 2016-03-07 vėl bendrauju telefonu su ponu Antanu Gabaliu, jis praneša, kad aš ir antstolis būsime raštu informuoti, o kol tai įvyks, aš turiu vėl skambinti antstoliui, pranešdama, jog reikia stabdyti išieškojimą. Antstolis, žinoma, nusišaipo iš mano skambučio, bet pareiškia, kad ir gavus raštą iš VMI, išieškos iš manęs vykdymo išlaidas. [...].“

3. Pareiškėja Seimo kontrolieriaus prašo išsiaiškinti dėl skunde nurodytų aplinkybių.

4. Kartu su skundu pateikta:

4.1. **VMI 2016-01-13 pranešimas, patalpintas Mano VMI portale, adresuotas Pareiškėjai (kopija) [perskaitytas 2016-01-25], kuriame nurodyta:**

4.1.1. „Pranešame, kad pagal [VMI] duomenis Jūs esate skolingi valstybei. Pranešimo rengimo dieną Jūsų nesumokėtos (nesugretintos) prievolės (skolos) yra: [...] bendra skolos suma 205,34 [EUR]. [...].“

4.1.2. „Pranešame, kad [VMI], jei nesumokėsite nurodytų prievolių, turi teisę vykdyti išieškojimą Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka. [...].“

4.1.3. „jeigu nurodytas prievoles jau esate sumokėję pranešime nurodytais įmokų kodais į nurodytas VMI sąskaitas, prašome į šį pranešimą nekreipti dėmesio.“

4.2. **Antstolės Daivos Kelmelienės 2016-02-03 raginimas įvykdyti sprendimą Nr. S-16-164-160 (kopija), adresuotas Pareiškėjai, kuriame, be kita ko, nurodyta:** „[...] raginu Jus per 10 dienų nuo šio raginimo gavimo dienos sumokėti 205,34 Eur skolos [ir] 39,00 Eur vykdymo išlaidų, iš viso 244,34 Eur į antstolio depozitinę sąskaitą [...].“

4.3. **Antstolės Daivos Kelmelienės 2016-02-18 patvarkymas dėl skolos išieškojimo Nr. S-16-164-500 (kopija), adresuotas Pareiškėjai ir UAB „G“, kuriame, be kita ko, nurodyta:** „[...] reikalauju iš skolininko [Pareiškėjos] darbo užmokesčio ar kitų jam prilygintų išmokų sumos kiekvieną mėnesį išskaičiuoti 70 procentų nuo skolininko darbo užmokesčio dalies, viršijančios Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą vieną minimalų mėnesio atlyginimą (MMA), ir 20 procentų nuo darbo užmokesčio dalies, neviršijančios vieno MMA. [...].“

4.4. **VMI Atsiskaitymo su valstybės ir/ar savivaldybių biudžetais, pinigų fondais pažyma (*registracijos data ir registracijos numeris Seimo kontrolieriui nežinomi*) (kopija), kurioje nurodyta:** „[...] pažymime, kad pagal iki 2016-02-23 pateiktas mokesčių deklaracijas, kitus mokesčių apskaičiavimo dokumentus ir mokesčių apskaitos duomenis [Pareiškėja] [...] 2016-02-23 atsiskaitė su valstybės, savivaldybių biudžetais ir valstybės pinigų fondais.“

4.5. **Pareiškėjos 2016-02-23 raštas, adresuotas VMI viršininkui (kopija), kuriame nurodyta:**

4.5.1. „Prašau informuoti antstolės Daivos Kelmelienės kontorą [...] apie mano sumokėtus mokesčius ir nutraukti nepagrįstai vykdomą išieškojimą. Mokėjau VMI portale, todėl negaliu pati pateikti mokėjimo kvitų.“

4.5.2. „[2016 metų] vasario 10 d. šiuo klausimu kreipiausi telefonu 1882, buvau nukreipta pas VMI specialistą Antaną Gabalį [...]. Jis žadėjo informuoti antstolį, tačiau to nepadarė. Šiuo metu antstolis jau nukreipė išieškojimą į mano darbovietę, pridėdamas išieškojimo išlaidas.“

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 ir 20 straipsniais, Seimo kontrolierius dėl pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių kreipėsi į ***VMI*** ir ***Lietuvos antstolių rūmus***.

6. Iš ***VMI*** pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

6.1. „[...]. Siekiant informuoti mokesčių mokėtojus apie jų turimas mokestines nepriemokas, [VMI] mokesčių mokėtojus apie susidariusias skolas geranoriškai informuoja informacinių sistemų pagalba, t. y. mokesčių mokėtojams yra teikiami pranešimai į [VMI] portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų sritį MANO VMI, kurios naudojimo taisyklės

patvirtintos 2012-10-03 VMI prie FM viršininko įsakymu Nr. VA-91 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos portalo E. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srities MANO VMI naudojimo taisyklių patvirtinimo“. Suformavus pranešimą MANO VMI, mokesčių mokėtojas gauna pranešimą elektroniniu paštu. Taip pat pažymėtina, kad dėl vykdomųjų dokumentų vykdymo privalomas pareiškėjų informavimas nėra nustatytas, kadangi apie bylinėjimosi išlaidas jie yra informuojami teismo proceso metu, be to, teismo sprendimai yra įteikiami šalims.“

6.2. „Pareiškėjai skola valstybei atsirado Prienų rajono apylinkės teismui 2015-06-26 išdavus vykdomąjį raštą Nr. 2-465-964/2014 dėl 205,34 Eur bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš [Pareiškėjos] X.“

6.3. „Pareiškėja apie skolą valstybei (205,34 Eur) buvo informuota 2016-01-13 patalpinant pranešimą [VMI] portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srityje MANO VMI. [VMI] skoloms, kurios susidarė vykdomųjų dokumentų pagrindu, terminų geranoriškai susimokėti skolą nenustato.“

6.4. „Vykdomieji raštai (išduoti teismo sprendimo, nutarimo, nutarties ar nuosprendžio, kuriuo patenkintas civilinis ieškinys, priteistas žyminis mokestis, išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu ar pagal CPK skirta bauda, pagrindu) ir teismo įsakymai pateikiami vykdyti tokia tvarka:

6.4.1. vykdomąjį raštą arba teismo įsakymą, jeigu pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, antstoliui pateikti vykdyti turi [VMI], t. y. valstybės (išieškotojo) atstovas;

6.4.2. iš teismo gautus neįvykdytus vykdomuosius raštus ir teismo įsakymus [VMI] turi pateikti vykdyti antstoliams, jeigu skola yra nesumokėta, praėjus 14 kalendorinių dienų nuo pranešimo skolininkui apie apmokėtiną skolą paskelbimo Valstybinės mokesčių inspekcijos portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srityje Mano VMI, tačiau ne vėliau kaip per du mėnesius nuo teismo sprendimo (įsakymo) gavimo dienos.“

6.5. „[VMI] prie FM 2016-01-06 perdavė raštą Nr. (23.4-08)-RNAV-79 Lietuvos antstolių rūmams.“

6.6. „[VMI] duomenų bazių duomenimis, Pareiškėja įmokos kodu 5661 (Vykdomieji dokumentai - Lietuvos institucijos) 2016-02-09 sumokėjo 192,89 Eur, o 2016-01-29 iš grąžintino gyventojų pajamų mokesčio įskaityta 12,45 Eur. Taigi, viso įplaukų į biudžeto surenkamąją sąskaitą buvo 205,34 Eur. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėja biudžetui ir pinigų fondams neskolinga, 2016-02-23 buvo parengta ir per MANO VMI pateikta Atsiskaitymo su valstybės ir/ar savivaldybių biudžetais, pinigų fondais pažymos FR0320 forma. [...].“

6.7. „2016-03-18 raštu Nr. (23.4-08)-RNAV-1810 apie tai, kad Pareiškėja padengė įsiskolinimą, buvo informuota antstolė Daiva Kelmelienė. [...].“

6.8. „Pareiškėjos paklausimas buvo užregistruotas 2016-02-23, kuris buvo nukreiptas vykdyti vyresniajam specialistui Antanui Gabaliui. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintų „Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių“ 33 [punktu], asmenų prašymai turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo užregistravimo institucijoje. Informuojame, kad šis terminas nebuvo pradelstas ir Pareiškėjai buvo atsakyta laiku, t. y. 2016-03-21 raštu Nr. (32.45-MANOVMl)-RM-5709. [...].“

6.9. „[VMI] ateityje planuoja kurti integracines sąsajas tarp jos kuruojamos Mokesčių apskaitos informacinės sistemos „AAAIS“ ir Lietuvos teismų informacinės sistemos „LITEKO“ duomenims gauti ir/ar teikti. Taip pat modifikavus „MAIS“ ir Lietuvos teismų informacinės sistemos integracinę sąsają, atsiras galimybė teikti informaciją apie sumokėjimą antstoliams.“

6.10. „[...] dėl vyresniojo specialisto Antano Gabalio veiksmų/neveikimo bus pradėtas tarnybinis tyrimas. [...].“

7. Iš ***Lietuvos antstolių rūmų*** pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

7.1. „[...]. Antstolės Daivos Kelmelienės (toliau - antstolė) [...] kontoroje 2016 m. vasario 03 d. buvo gautas Prienų rajono apylinkės teismo vykdomasis raštas Nr. 2-465-962/2014, kurio pagrindu buvo užvesta vykdomoji byla Nr. ... dėl 205,34 eurų skolos išieškojimo iš [Pareiškėjos], išieškotojos Valstybės naudai. 2016 m. vasario 03 d. surašytas raginimas Nr. S-16-164-160 ir išsiųstas [Pareiškėjos] gyvenamosios vietos adresu ... .“

7.2. „Pareiškėja skunde tvirtina, jog skolą apmokėjo 2016 m. vasario 9 d., tai yra per raginime nurodytą terminą, tačiau antstolei paprašius pateikti apie įsiskolinimo padengimą patvirtinantį dokumentą, [Pareiškėja] tokio dokumento nepateikė. Pažymėtina, jog Sprendimų vykdymo instrukcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 (teisingumo ministro 2015 m. rugpjūčio 07 d. įsakymo Nr. 1R-222 redakcija), 2.3 punkto priedo formoje „Raginimas įvykdyti sprendimą“ yra nurodyta; „Jeigu sprendimą esate įvykdęs, privalote nedelsdamas informuoti antstolį ir pateikti sprendimo įvykdymą patvirtinančius įrodymus“. [...].“

7.3. „[...] per raginime nurodytą terminą skolos padengimo faktas antstolei pateiktas nebuvo, todėl antstolė vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 624 straipsnio l dalimi ir 655 straipsnio l dalimi, pradėjo priverstinį vykdymo procesą, tai yra buvo išsiųstas aukščiau minėtas patvarkymas dėl skolos išieškojimo į darbovietę UAB „G“ [...] daryti išskaitoms.“

7.4. „[...] priverstinio vykdymo veiksmai stabdomi arba atidedami tik Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 626 ir 627 straipsniuose nustatyta tvarka. Vadovaujantis minėtais straipsniais, antstolė, negavusi dokumentų apie padengtą įsiskolinimą iš [Pareiškėjos] ir informacijos iš išieškotojo [VMI prie FM], vykdomosios bylos sustabdyti teisinio pagrindo neturėjo.“

7.5. „Antstolės [...] kontoroje 2016 m. kovo 21 d. buvo gautas [VMI prie FM] raštas Nr. (23.4-08)-RNAV-1810, kuriuo pranešama, kad [Pareiškėja] su išieškotoja [VMI prie FM] pagal vykdomąjį dokumentą Nr. 2-465-962/2014 yra visiškai atsiskaičiusi. 2016 m. kovo 31 d. skolininkė į antstolės depozitinę sąskaitą sumokėjo 34,00 eurus vykdymo išlaidų ir 2016 m. balandžio 11 d. buvo priimtas patvarkymas dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo Nr. S-16-164-1883. [...].“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai:

8.1. **Įstatymai**:

8.1.1. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

12 straipsnis – „Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...].“

8.1.2. *Civilinio proceso kodekse* nustatyta:

18 straipsnis – „Įsiteisėję teismo sprendimas, nutartis, įsakymas ar nutarimas yra privalomi valstybės ar savivaldybių institucijoms, tarnautojams ar pareigūnams, fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.“

510 straipsnis – „1. Šiame skyriuje nustatyta tvarka gali būti skundžiami antstolių procesiniai veiksmai ar atsisakymas procesinius veiksmus atlikti. 2. Skundas dėl antstolio procesinių veiksmų ar atsisakymo atlikti procesinius veiksmus pateikiamas antstoliui [...]. [...]. 3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytą skundą antstolis išnagrinėja per penkias darbo dienas nuo jo gavimo ir dėl to priima patvarkymą. Jeigu antstolis atsisako visiškai ar iš dalies patenkinti skundą, skundas, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytą atvejį, kartu su antstolio patvarkymu ir

vykdomąja byla ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo patvarkymo priėmimo persiunčiamas apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė. Antstolio patvarkymas, kuriuo nepatenkintas skundas persiunčiamas teismui, yra neskundžiamas.“

610 straipsnis – „1. [...]. Vykdymo išlaidos išieškomos iš skolininko. 2. Išimtis dėl vykdymo išlaidų apmokėjimo gali nustatyti Sprendimų vykdymo instrukcija.“

638 straipsnis – „1. Išieškotojas yra asmuo, kurio naudai išduotas vykdomasis dokumentas. 2. Kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja valstybinė mokesčių inspekcija, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai.“

8.1.3. *Mokesčių administravimo įstatyme* nustatyta:

25 straipsnio 1 dalis – „Centrinis mokesčių administratorius pagal kompetenciją atlieka tokias pagrindines funkcijas: 1) organizuoja mokesčių mokėtojų švietimą ir konsultavimą; [...]; 3) nustato mokesčių mokėtojų aptarnavimo prioritetus ir procedūras; [...]; 8) nustato mokestinių nepriemokų išieškojimo prioritetus ir procedūras; [...]; 20) nustato į biudžetą mokamų mokesčių apskaitos politiką ir tvarko į biudžetą mokamų mokesčių apskaitą.”

36 straipsnis – „Mokesčių mokėtojas turi teisę: 1) iš mokesčių administratoriaus gauti nemokamą informaciją apie mokesčius, jų lengvatas, informaciją apie galiojančius mokesčių teisės aktus bei kitą informaciją, reikalingą jo mokestinėms prievolėms vykdyti; […].”

50 straipsnio 1 dalis – „Antstoliai ir notarai privalo mokesčių administratoriui teikti duomenis apie juridinius faktus, dėl kurių asmenims gali atsirasti prievolė mokėti mokestį, taip pat kitokią informaciją, reikalingą mokesčių administratoriaus funkcijoms atlikti.”

106 straipsnio 1 dalis – „Mokestinė nepriemoka priverstinai gali būti išieškoma: [...]; 4) priimant sprendimą dėl priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo iš mokesčių mokėtojo, laiduotojo arba garanto turto. Šį sprendimą vykdo antstoliai Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka; [...].“

164 straipsnio 1 dalis – „Dokumentai mokesčių mokėtojui gali būti įteikiami tokiais būdais: 1) tiesiogiai įteikiant; 2) siunčiant registruotu laišku; 3) telekomunikacijų galiniais įrenginiais; 4) viešai paskelbiant.”

8.1.4. *Antstolių įstatyme* nustatyta:

27 straipsnio 1 dalis – „Antstolio procesinių veiksmų teisėtumą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kontroliuoja teismas.“

8.1.5. *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme* nustatyta:

3 straipsnis – „Įstaigos privalo teikti pareiškėjams informaciją. [...].“

4 straipsnis – „Įstaigos, teikdamos informaciją, vadovaujasi šiais principais: [...]; 2) *tikslumo*, reiškiančio, kad pareiškėjui teikiama informacija turi atitikti įstaigos disponuojamą informaciją; 3) *teisėtumo*, reiškiančio, kad įstaigos veiksmai teikiant informaciją grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais teisės aktais; [...]; 5) *pagalbos*, reiškiančios, kad visuomenei teikiama pagalba pasinaudoti galimybe gauti informaciją.“

8.1.6. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...]; 6) *efektyvumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai, rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis; [...].”

8.2. **<u>Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų teisės aktai:</u>**

8.2.1. Lietuvos Respublikos finansų ministro 1997 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 110 patvirtintuose *Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nuostatuose* (su vėlesniais pakeitimais) reglamentuojama:

5 punktas – „[VMI] pavaldžios ir atskaitingos teritorinės valstybinės mokesčių inspekcijos – vietos mokesčio administratoriai (toliau – TVMI).“

6 punktas – „[…]. [VMI] vieši pranešimai skelbiami [VMI] interneto svetainėje (www.vmi.lt) ir (arba) kitose teisės aktų nustatytose visuomenės informavimo priemonėse. “

9 punktas – „[VMI], spręsdama jai iškeltus uždavinius, pagal savo kompetenciją atlieka tokias funkcijas: […]; 9.22. nustato Valstybinės mokesčių inspekcijos informacinės sistemos ir jos plėtros prioritetus bei procedūras ir kontroliuoja, kaip jų laikomasi, rengia informacinės sistemos plėtros programas (projektus), kuria ir prižiūri informacinę sistemą, užtikrina šios sistemos sąveiką su kitų Lietuvos ir užsienio institucijų informacinėmis sistemomis bei registrais; […].”

8.2.2. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2012-10-03 įsakymu Nr. VA-91 patvirtintose *Valstybinės mokesčių inspekcijos portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srities Mano VMI naudojimo taisyklėse* reglamentuojama:

2 punktas – „[...]. Mano VMI atstovas – fizinis asmuo, kuriam suteikiama teisė prisijungti prie Mano VMI.“

7 punktas – „Prisijungęs prie Mano VMI siūlomomis autentifikavimo priemonėmis, Mano VMI atstovas gali užsakyti elektronines paslaugas, peržiūrėti dokumentus, susijusius su užsakytomis elektroninėmis paslaugomis, bei kitą VMI teikiamą informaciją.“

9 punktas – „Elektroninės paslaugos gavėjui informacija apie elektroninės paslaugos vykdymą teikiama per Mano VMI.“

9. **Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika**

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarime (byla Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03), be kita ko, nurodyta: „[...] Konstitucijoje įtvirtintas *teisinės valstybės* principas, be kitų reikalavimų, suponuoja ir tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, kad visos valstybės valdžią įgyvendinančios ir kitos valstybės ir savivaldybių institucijos, visi pareigūnai turi veikti remdamiesi teise, paklusdami Konstitucijai ir teisei, kad Konstitucija turi aukščiausią teisinę galią ir kad visi teisės aktai turi atitikti Konstituciją. [...].

[...] valstybės tarnybos lojalumo Lietuvos valstybei konstitucinis imperatyvas valstybės tarnybai kelia ypatingus reikalavimus. Valstybės tarnautojai ne tik privalo patys nepažeisti Konstitucijos ir teisės, bet ir turi pareigą imtis visų reikalingų pozityvių veiksmų saugant Lietuvos Respublikos konstitucinę santvarką.“

10. **Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika**

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A^{502}-1605/2012), be kita ko, nurodyta: „[...]. Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{10}-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo

administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei *gero administravimo, atsakingo valdymo* principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

11. Šio Pareiškėjos skundo tyrimo metu esminė vertintina aplinkybė – VMI pareigūnų veiksmai (neveikimas), sprendžiant su Pareiškėjos mokestinėmis prievolėmis (skola valstybei) susijusius klausimus.

Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes (pažymos 1–7 punktai), į teisinį reglamentavimą, nurodytą pažymos 8 punkte, į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktiką, nurodytą pažymos 9 punkte, ir į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, nurodytą pažymos 10 punkte, konstatuotina:

12. Civilinio proceso kodekso 18 straipsnyje nustatyta, jog įsiteisėję teismo sprendimas, nutartis, įsakymas ar nutarimas yra privalomi valstybės ar savivaldybių institucijoms, tarnautojams ar pareigūnams, fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Kaip tyrimo metu VMI informavo Seimo kontrolierių, Prienų rajono apylinkės teismas **2015-06-26** išdavė vykdomąjį raštą Nr. 2-465-964/2014 dėl 205,34 Eur bylinėjimosi išlaidų iš Pareiškėjos priteisimo (pažymos 6.2 punktas). Remiantis Civilinio proceso kodekso 610 straipsnio 1 dalimi, vykdymo išlaidos yra išieškomos iš skolininko. Pažymėtina, jog, kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja ***valstybinė mokesčių inspekcija***, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai (Civilinio proceso kodekso 638 straipsnio 2 dalis).

Mokesčių administravimo įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1, 3 bei 20 punktuose įtvirtintos nuostatos, numatančios centriniam mokesčių administratoriui pareigą pagal kompetenciją organizuoti mokesčių mokėtojų švietimą ir konsultavimą, numatyti mokesčių mokėtojų aptarnavimo prioritetus ir procedūras, nustatyti į biudžetą mokamų mokesčių apskaitos politiką bei tvarkyti į biudžetą mokamų mokesčių apskaitą. To paties teisės akto 36 straipsnio 1 dalies 1 punkte reglamentuojama, jog mokesčių mokėtojas turi teisę iš ***mokesčių administratoriaus gauti nemokamą informaciją apie mokesčius, jų lengvatas, informaciją apie galiojančius mokesčių teisės aktus bei kitą informaciją, reikalingą jo mokestinėms prievolėms vykdyti***. Mokesčių administravimo įstatymo 164 straipsnio 1 dalyje numatyti dokumentų mokesčių mokėtojams įteikimo būdai: tiesiogiai įteikiant, siunčiant registruotu laišku, telekomunikacijų galiniais įrenginiais, viešai paskelbiant (pažymos 8.1.3 punktas). Šiame kontekste tikslinga atkreipti dėmesį į tai, jog, remiantis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nuostatų 9.22 punktu, VMI prie FM, spręsdama jai iškeltus uždavinius, pagal savo kompetenciją nustato Valstybinės mokesčių inspekcijos informacinės sistemos ir jos plėtros prioritetus bei procedūras ir kontroliuoja, kaip jų laikomasi, rengia informacinės sistemos plėtros programas (projektus), kuria ir prižiūri informacinę sistemą, užtikrina šios sistemos sąveiką su kitų Lietuvos ir užsienio

institucijų informacinėmis sistemomis bei registrais. Remiantis Valstybinės mokesčių inspekcijos portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srities Mano VMI naudojimo taisyklių (toliau vadinama – Taisyklės) 7 punktu, prisijungęs prie Mano VMI siūlomomis autentifikavimo priemonėmis, Mano VMI atstovas gali užsakyti elektronines paslaugas, peržiūrėti dokumentus, susijusius su užsakytomis elektroninėmis paslaugomis, bei kitą VMI teikiamą informaciją. Taisyklių 9 punkte nustatyta, jog elektroninės paslaugos gavėjui informacija apie elektroninės paslaugos vykdymą teikiama per Mano VMI.

13. Kaip tyrimo metu buvo informuotas Seimo kontrolierius, iš teismo gautus neįvykdytus vykdomuosius raštus ir teismo įsakymus VMI turi pateikti vykdyti antstoliams, jeigu skola yra nesumokėta, praėjus 14 kalendorinių dienų nuo pranešimo skolininkui apie apmokėtiną skolą paskelbimo Valstybinės mokesčių inspekcijos portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srityje Mano VMI, tačiau ne vėliau kaip per du mėnesius nuo teismo sprendimo (įsakymo) gavimo dienos. Tyrimo metu nustatyta, jog VMI **2016-01-06** raštu Nr. (23.4-08)-RNAV-79 Lietuvos antstolių rūmams pateikė vykdomuosius dokumentus (įtraukiant ir vykdomąjį raštą dėl Pareiškėjos (skolininkės) skirstymui antstoliams ir vykdymui (pažymos 6.5 punktas), o Pareiškėja apie skolą valstybei (205,34 Eur) buvo informuota **vėliau,** t. y. tik **2016-01-13,** patalpinant informacinį pranešimą VMI portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srityje MANO VMI (pažymos 6.3 punktas), kas, Seimo kontrolieriaus nuomone, vertintina kritiškai.

Remiantis tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateikta informacija, **2016-01-29** iš Pareiškėjai grąžintino gyventojų pajamų mokesčio buvo įskaityta 12,45 Eur skolos valstybei, o Pareiškėja **2016-02-09** sumokėjo 192,89 Eur likusią skolos dalį (iš viso įplaukų į valstybės biudžeto surenkamąją sąskaitą buvo 205,34 Eur). Kadangi Pareiškėja valstybės biudžetui ir pinigų fondams tapo nebeskolinga, **2016-02-23** buvo parengta ir per MANO VMI pateikta Atsiskaitymo su valstybės ir/ar savivaldybių biudžetais, pinigų fondais pažymos FR0320 forma (pažymos 6.6 punktas).

Atkreiptinas dėmesys, jog dėl Seimo kontrolieriui nežinomų priežasčių praėjus beveik mėnesiui nuo Pareiškėjos **2016-02-23** kreipimosi į VMI raštu (pažymos 4.5 punktas) ir beveik pusantro mėnesio nuo Pareiškėjo skolos sumokėjimo (pažymos 6.6 punktas) , t .y. tik VMI **2016-03-18** raštu Nr. (23.4-08)-RNAV-1810, apie Pareiškėjos padengtą įsiskolinimą buvo informuota antstolė D. Kelmelienė (pažymos 6.7 punktas), kas taip pat vertintina kritiškai. Seimo kontrolierius pažymi, jog per šį laikotarpį antstolė D. Kelmelienė atliko tam tikrus vykdymo veiksmus, kurių išlaidas apmokėjo Pareiškėja. Jeigu VMI būtų neatidėliotinai pateikusi antstolei informaciją apie Pareiškėjos skolos valstybei sumokėjimą, papildomų vykdymo veiksmų ir su tuo susijusių išlaidų galėjo nebūti.

Darytina išvada, jog buvo pažeisti Viešojo administravimo įstatymo 1 dalies 1, 5 ir 6 punktuose įtvirtinti ***įstatymo viršenybės*** principas, reiškiantis, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, ***efektyvumo*** principas, reiškiantis, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai, rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis, taip pat pažymos 10 punkte nurodyti ***gero administravimo, atsakingo valdymo*** principai.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, Seimo kontrolieriaus nuomone, VMI tikslinga tobulinti teisinį reglamentavimą, įtvirtinant teisės aktų nuostatas, numatančias VMI pareigą neatidėliotinai pateikti informaciją apie padengtą įsiskolinimą antstoliui ir mokesčių mokėtojui, bei teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias mokesčių mokėtojų išankstinį informavimą apie nesumokėtą skolą valstybei bei numatomą VMI kreipimąsi į antstolius (įtvirtinant protingą kreipimosi terminą, pavyzdžiui, nustatant konkretų dienų skaičių) dėl išieškojimo vykdymo.

14. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 3 straipsnyje numatyta, kad įstaigos privalo teikti pareiškėjams informaciją. Remiantis to paties teisės akto 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte reglamentuojamu ***tikslumo*** principu, pareiškėjui teikiama informacija turi atitikti įstaigos disponuojamą informaciją, o, remiantis to paties teisės akto 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte numatytu ***pagalbos*** principu, visuomenei turi būti teikiama pagalba pasinaudoti galimybe gauti informaciją. Atkreipiant dėmesį į Pareiškėjos skunde nurodytas aplinkybes (pažymos 2.2 – 2.5 punktai), tyrimo metu Seimo kontrolieriui kilo abejonių, ar VMI pareigūnai (įtraukiant ir vyresnįjį specialistą Antaną Gabalį) informaciją, susijusią su Pareiškėjos skola valstybei, tiek telefonu, tiek raštu, teikė tinkamai.

Atsižvelgiant į tai, Seimo kontrolieriaus nuomone, VMI tikslinga imtis papildomų teisinių ir organizacinių priemonių, kad ateityje būtų užtikrintas tinkamas visų asmenų kreipimųsi (tiek žodinių, tiek pateiktų raštu) nagrinėjimas ir informacijos teikimas, vengiant nepagrįsto sprendimų priėmimo vilkinimo, laikantis teisės aktuose įtvirtintų *įstatymo viršenybės*, *efektyvumo*, *gero administravimo*, *atsakingo valdymo*, *tikslumo ir pagalbos* principų.

Kaip tyrimo metu Seimo kontrolierių informavo VMI, dėl minėto pareigūno A. Gabalio veiksmų (neveikimo) bus (yra) pradėtas tarnybinis tyrimas (pažymos 6.10 punktas). Atsižvelgiant į tai, siūlytina VMI, atlikus tarnybinį tyrimą, informuoti Seimo kontrolierių apie tyrimo rezultatus, nustatytus pažeidimus (jeigu tokių būtų), taikytas teisinio poveikio ar kitas priemones ir pan.

15. Apibendrinant, darytina išvada, jog Pareiškėjos skundas dėl VMI pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant su Pareiškėjos mokestinėmis prievolėmis (skola valstybei) susijusius klausimus, pripažintinas pagrįstu.

16. Papildomai atkreiptinas Pareiškėjos dėmesys į tai, jog, remiantis Lietuvos antstolių rūmų Seimo kontrolieriui pateikta informacija, antstolės Daivos Kelmelienės kontoroje 2016-03-21 buvo gautas VMI raštas Nr. (23.4-08)-RNAV-1810, kuriuo pranešama, kad Pareiškėja su išieškotoja VMI pagal vykdomąjį dokumentą Nr. 2-465-962/2014 yra visiškai atsiskaičiusi. Lietuvos antstolių rūmų pateiktoje informacijoje taip pat nurodyta, kad 2016-03-31 Pareiškėja į antstolės depozitinę sąskaitą sumokėjo 34,00 eurus vykdymo išlaidų ir 2016-04-11 buvo priimtas patvarkymas dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo Nr. S-16-164-1883 (pažymos 7.5 punktas).

Šiuo atveju svarbu pažymėti, jog Seimo kontrolierius, pagal Seimo kontrolierių įstatymą, nėra įgaliotas vertinti antstolio procesinių veiksmų. Antstolių įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog antstolio procesinių veiksmų teisėtumą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kontroliuoja teismas. Pažymėtina, jog Civilinio proceso kodekse yra nustatyta speciali antstolio procesinių veiksmų apskundimo tvarka (pažymos 8.1.2 punktas), kuria Pareiškėja turi teisę pasinaudoti, jeigu nesutinka su antstolės Daivos Kelmelienės procesiniais veiksmais, šiuo atveju – dėl priskaičiuotų vykdymo išlaidų.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia:

Pareiškėjos X skundą dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant su Pareiškėjos mokestinėmis prievolėmis (skola valstybei) susijusius klausimus, pripažinti pagrįstu.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

18. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1, 8 ir 17 punktais, ***Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos*** Seimo kontrolierius rekomenduoja:

18.1. atsižvelgiant į šioje pažymoje konstatuotas aplinkybes (pažymos 13 punktas), tobulinti teisinį reglamentavimą, įtvirtinant teisės aktų nuostatas, numatančias Valstybinei mokesčių inspekcijai pareigą neatidėliotinai pateikti informaciją apie padengtą įsiskolinimą antstoliui ir mokesčių mokėtojui, bei teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias mokesčių mokėtojų išankstinį informavimą apie nesumokėtą skolą valstybei bei numatomą Valstybinės mokesčių inspekcijos kreipimąsi į antstolius (įtvirtinant protingą kreipimosi terminą, pavyzdžiui, nustatant konkretų dienų skaičių) dėl išieškojimo vykdymo;

18.2. imtis papildomų teisinių ir organizacinių priemonių, kad ateityje būtų užtikrintas tinkamas visų asmenų kreipimųsi (tiek žodinių, tiek pateiktų raštu) nagrinėjimas ir informacijos teikimas, vengiant nepagrįsto sprendimų priėmimo vilkinimo, laikantis teisės aktuose įtvirtintų įstatymo viršenybės, efektyvumo, gero administravimo, atsakingo valdymo, tikslumo ir pagalbos principų;

18.3. atsižvelgiant į šioje pažymoje konstatuotas aplinkybes (pažymos 6.10 ir 14 punktai), informuoti apie atlikto tarnybinio tyrimo vyresniojo specialisto Antano Gabalio atžvilgiu rezultatus; Seimo kontrolieriui pateikti išvadą;

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume Seimo kontrolierių ir Pareiškėją informuoti iki **2016-09-01**.

Seimo kontrolierius Augustinas Normantas